

El Museu Municipal de Montmeló

Montserrat Tenas i Busquets

Directora

L'EDIFICI

El Museu Municipal de Montmeló se situa a l'actual nucli urbà de la població, a la plaça de Joan Miró s/n. L'edifici que acull el museu correspon a una antiga casa senyorial que, coneguda amb el nom de can Caballé, fou construïda a l'entorn de l'any 1920 per César Caballé i Rahull. Es tracta d'una casa de planta baixa i pis i coberta a dues vessants que es caracteritza per la presència de dues esveltes torres mirador i alguns elements decoratius d'inspiració modernista, com les sanefes de rajoles blanques i verdes en escacat que recorren la façana principal o les teules vidrades de color verd que remarquen els careners i les arestes de les cobertes.

L'any 1987, l'edifici va passar a ser de propietat municipal per donació del seu aleshores propietari, el senyor Rafael Castells Valls. El projecte de rehabilitació, redactat per l'arquitecte Juan Domingo, va mantenir l'aspecte extern de l'edifici, que respectà la composició simètrica de les obertures i la singularitat dels acabats decoratius. L'interior, en canvi, fou totalment transformat per acollir les dependències del futur museu i de l'arxiu històric municipal. Les obres, promogudes per l'Ajuntament de Montmeló, es van executar entre els anys 1996 i 1998. Actualment, l'equipament disposa d'un vestíbul, un magatzem i una sala polivalent amb capacitat per a 30 persones a la planta baixa i, a la planta primera, una gran sala diàfana de més de 200 metres quadrats que acull l'exposició permanent *Montmeló, camins i anys*.

L'EXPOSICIÓ MONTMELÓ. CAMINS I ANYS

El Museu Municipal de Montmeló fou inaugurat l'estiu de l'any 1998 amb una exposició monogràfica permanent que, sota el títol de *Montmeló, camins i anys*, presentava la història del municipi en el marc generalitzat de l'evolució històrica del Vallès i de Catalunya. El nucli principal de l'exposició es basa en una col·lecció de materials arqueològics recuperats per Ignasi Cantarell i Fontcuberta, que, des de l'any 1959, com a Comissari Local d'Excavacions Arqueològiques, va efectuar un acurat seguiment de les obres que es duïen a terme en aquesta àrea del Vallès, seguiment que el va conduir al descobriment i a la recuperació d'importants jaciments arqueològics que han esdevingut imprescindibles per a la interpretació històrica de Montmeló i el seu entorn més immediat¹.

L'any 1985, el senyor Cantarell va notificar a l'Ajuntament de Montmeló la seva intenció de cedir aquests materials al municipi, per tal que fossin conservats, exposats i objecte d'estudi, tant per part de la població com dels professionals de l'arqueologia. La donació es va fer efectiva l'any 1998, quan les obres d'adequació de l'edifici que havia d'acollir el museu estaven pràcticament finalitzades.

Museu Municipal de Montmeló. Vista general de l'exposició «Montmeló. Camins i Anys», que es pot veure a la primera planta del Museu. Fotografia: Joan Cuní.

L'Ajuntament de Montmeló va fer un inventari exhaustiu dels materials que formaven la col·lecció i va procedir a restaurar-los i a redactar el projecte expositiu per presentar-los al públic.

L'exposició es va complementar amb altres materials que han ajudat a ampliar la visió històrica del municipi, com el menhir conegut amb el nom de Pedra de Llinàs, que fou cedit en dipòsit a l'Ajuntament pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya poc temps després de la seva descoberta en terres de Montmeló.

L'exposició es va presentar en dues fases: la primera, el mes de juny de l'any 1998, amb tres mòduls o camins dedicats a les èpoques neolítica, ibèrica i romana; la segona, l'any 2001, amb un nou mòdul dedicat a l'època medieval i centrat en l'explicació d'un dels principals monuments artístics de Montmeló: les pintures murals romàniques de l'església de santa Maria.

El concepte d'exposició pretén anar més enllà de la simple observació dels materials arqueològics per explicar la vida de les societats que ens han precedit i provocar la reflexió a l'entorn de molts aspectes de la nostra vida actual que tenen una raó de ser en el passat, ja sigui a l'època medieval o bé al neolític, ara fa aproximadament 6.000 anys. Amb aquest objectiu, la visió dels materials arqueològics es va complementar amb cites històriques extretes de les fonts escrites clàssiques i seleccionades amb la finalitat d'aproximar la realitat quotidiana de les èpoques passades al visitant actual.

En aquesta mateixa línia, es van reproduir imatges històriques procedents de la ceràmica ibèrica pintada per a l'època ibèrica, dels mosaics romans per a l'època romana i de la pintura mural romànica per a l'època medieval. En el cas de la prehistòria, les representacions es van encarregar a la il·lustradora Mercè Arànega, ja que les imatges disponibles es restringien a l'art rupestre figuratiu i no s'adaptaven a la línia argumental de l'exposició.

També es van encarregar reproduccions d'algunes eines prehistòriques (falç, destrat) i històriques (fusaiola ibèrica) per tal de facilitar la comprensió de la seva funció i es van introduir petits recursos escenogràfics (reproducció d'una sitja ibèrica, d'una recepta de cuina romana i d'una seqüència estratigràfica) per contextualitzar i ambientar les explicacions. Amb la introducció de tots aquests recursos, l'exposició ha aconseguit arribar a un ventall molt ampli de públic. La seva versatilitat l'ha fet apta per a diverses activitats pedagògiques i culturals (itineraris escolars, visites dramatitzades, etc.).

LA PREHISTÒRIA

La presentació de la prehistòria s'inicia al mateix vestíbul del museu, on es pot contemplar, dempeus, en la seva posició original, la Pedra de Llinàs, un menhir prehistòric que fou descobert l'any 1996 a Montmeló, en el decurs d'unes obres al polígon Concentració industrial vallesana. Es tracta d'un dels pocs menhirs catalans que conserva un gravat rupestre o inscultura en forma de doble oval o tres a l'inrevés.

El mòdul pròpiament dedicat a la prehistòria se centra en les troballes que van proporcionar els jaciments neolítics de cal Metge i del carrer de Pelai, descoberts entre els anys 1962 i 1966 al sector nord occidental del nucli urbà de Montmeló. En aquests jaciments s'hi documentaren tres fosses pertanyents a un petit hàbitat prehistòric datat al període del neolític antic evolucionat postcardial.

Els diversos materials que aparegueren a l'interior d'aquestes fosses es presenten a l'exposició com a testimoni de les activitats quotidianes pròpies de les comunitats neolítiques: els molins de pedra i la mòlta del cereal, la ceràmica i la preparació i l'emmagatzematge dels aliments, els collarets i braçalets de petxina i l'ornament personal, etc.

Museu Municipal de Montmeló. Vestíbul on s'exposa el menhir conegut amb el nom de Pedra de Llinàs. Fotografia: Joan Cuní.

El conreu i el treball del camp es presenten a través d'un important conjunt de llavors carbonitzades que es recuperaren a l'interior de la fossa del carrer de Pelai i que constitueix un dels primers testimonis de la pràctica de l'agricultura a Catalunya. S'han identificat 578 llavors d'ordi i algunes de blat, pèsol i guixa que haurien estat emmagatzemades amb la finalitat de preservar-les per al consum o per a la propera sembra i que han arribat fins a nosaltres gràcies al procés de carbonització que experimentaren ara fa prop de sis mil anys.

Entre les eines macro i microlítiques aparegudes en aquests jaciments i que donen testimoni de la tecnologia de l'època, s'han seleccionat, per la seva singularitat, una punta d'esquist amb les tres cares treballades i un esmolador de pedra sorrenca. Aquests materials es complementen amb d'altres procedents de troballes superficials efectuades al nord del municipi, com una magnífica destal de pedra polida apareguda prop de l'actual carretera C-35 i diverses làmines de sílex procedents de la finca Clarà.

Aquest mòdul clou amb les restes d'una sepultura neolítica que es va descobrir l'any 1957 a Montmeló, com a conseqüència d'unes obres que s'efectuaven a la fàbrica Cucurny. Es tracta d'un enterrament en fossa del qual únicament se'n recuperaren algunes parts de l'esquelet i una valva de petxina que podria correspondre a un collaret. És probable que aquesta sepultura formés part d'una necròpolis més àmplia de sepulcres de fossa, similar a les que es coneixen a les veïnes poblacions de Montornès o de la Roca del Vallès.

Les restes d'aquest enterrament es presenten al costat d'un objecte molt singular que aparegué a l'interior d'una de les fosses del jaciment de cal Metge: un petit idolet de pedra en forma de paleta o caixa de violí que, tal com indiquen els seus trets antropomorfs, podria representar una divinitat prehistòrica. Ambdues troballes s'han introduït al discurs expositiu per reflexionar a l'entorn del sentit màgic i religiós d'aquestes comunitats, tan difícil de captar des de la nostra òptica moderna.

L'ÈPOCA IBÈRICA

El mòdul de l'època ibèrica s'inicia amb una breu explicació sobre la distribució del poblament en aquestes terres durant els segles previs a la romanització. Al costat d'unes fotografies corresponents a les primeres excavacions que es van dur a terme l'any 1947 al jaciment de can Tacó i en les quals es recuperaren diversos fragments de

ceràmica ibèrica, es parla de la possible existència d'un establiment ibèric que podria haver estat situat al cim d'aquest mateix turó o bé al de les Tres Creus.

Aquest establiment, que podria ser de característiques similars als poblats encimbellats que es conserven en diversos turons de la Serralada Litoral, és, encara avui, pràcticament desconegut. Els materials que s'exposen en aquest mòdul procedeixen, en canvi, d'un jaciment ibèric ubicat a la plana: les sitges de can Malla, situades al terme municipal de Palou (Granollers), al nord de Montmeló. El jaciment fou descobert l'any 1961, com a conseqüència d'unes obres a l'actual carretera C-35 que van conduir al descobriment de dues sitges ibèriques datades entre els segles IV i II aC.

Aquestes sitges, que, a l'inici, devien servir per emmagatzemar el gra, van aparèixer plenes d'abundants deixalles d'aquell temps: restes de menjar, plats trencats, eines en desús ... en definitiva, materials de rebuig a través dels quals l'arqueologia pot recuperar informació molt important sobre les persones que habitaren aquell indret ara fa més de 2.400 anys.

El jaciment de can Malla podria identificar-se amb un dels petits masos agrícoles que, aleshores, ocupaven la plana vallesana per aprofitar les fèrtils terres de conreu on, en aquell temps, hi devia créixer abundantment el blat, la vinya i l'olivera. La importància del treball del camp per a les tribus ibèriques s'ha il·lustrat amb la rèplica d'una sitja plena de gra on es pot llegir una referència de l'escriptor llatí Plini el Vell sobre el costum que tenien els pobles ibers de guardar el gra en sitges. Així mateix, s'ha reproduït una eloqüent imatge extreta d'un vas de ceràmica ibèrica pintada procedent del jaciment del Cabezo de la Guardia (Alcorisa, Terol) on es pot veure un pagès que llaura els camps amb l'ajut de dos bous i una arada.

La pràctica de la ramaderia es tracta a l'exposició a través d'una vitrina on es mostren alguns fragments menuts i aparentment insignificants d'ossos de fauna apareguts a l'interior de les sitges de can Malla i de can Tabola. L'estudi paleofaunístic d'aquests ossos ha fet evident la importància dels ramats de cabres i ovelles per a l'obtenció de la llet i la llana i també de la carn del porc, amb la qual, segons el geògraf grec Estrabó, s'elaboraven exquisits pernils que feien les delícies del paladar més modern.

Els treballs d'artesanía i, més concretament, l'art de filar i teixir, en el qual destacaren les tribus ibèriques, es mostren a través de diversos

pesos de teler procedents dels jaciments de can Malla i de la veïna població de Montornès del Vallès on, fa uns anys, es descobrí una sitja ibèrica en el camí que accedia al turó de les Tres Creus.

La vitrina es complementa amb dues fusaioles provinents d'un poblat ibèric del Maestrat, les quals il·lustren, de forma fefaent, el procés del filat. També s'ha reproduït una imatge extreta d'una placa de ceràmica del jaciment ibèric de la Serreta (Alcoi, Alacant) on es representa una dama ibera filant, amb un fus a la mà i un teler al costat. La referència literària torna a correspondre a l'escriptor llatí Plini el Vell i se centra en el treball de l'espart, amb el qual, en aquell temps, es confeccionaven llits, torxes i calçat i, fins i tot, algunes vestimentes austeres, com les dels pastors.

Les tribus ibèriques també van excel·lir en la manufactura de la ceràmica. La més preuada era la ceràmica feta a torn i amb decoració pintada de tons vinosos. Probablement, es produïa a l'àrea d'Empúries i s'utilitzava per envasar i comercialitzar productes autòctons prestigiats com la mel. L'aparició d'aquest tipus de ceràmica en diversos jaciments arqueològics escampats arreu de la Mediterrània posa en evidència l'abast de les relacions comercials ibèriques.

Es tracta d'una troballa generalitzada en els jaciments autòctons d'aquest període i Montmeló no n'és una excepció. Se n'han recuperat fragments en bona part dels jaciments documentats (can Tacó, can Malla, etc.). Aquests fragments es mostren en unes vitrines dedicades a les relacions comercials internes (àrea d'Ibèria) i externes (àrea d'Itàlia i Grècia) que les tribus ibèriques van establir amb mercaders de la Mediterrània central i oriental i on també es poden contemplar fragments de ceràmica àtica de vernís negre i de ceràmica campaniana. Les vitrines s'obren al damunt d'una imatge que representa un vaixell mercant grec conservada al Meermannno-Westreenianum Museum

La ceràmica ibèrica feta a mà, d'ús més domèstic i quotidià, es trobava més ben conservada al jaciment de can Malla. D'allí procedeixen diversos atuells que es mostren en una vitrina dedicada, precisament, a la vida quotidiana de les tribus ibèriques. En destaquen un bol amb la nansa perforada, una cassola i una gerra i un petit vaset amb tapadora que va aparèixer sencer a l'interior d'una de les sitges. L'austeritat que palesa aquesta ceràmica s'avé plenament amb la cita literària de Justí que, des d'una òptica ja plenament romanitzada, destacava la senzillesa i l'austeritat d'alguns costums ibèrics com els àpats.

Fora de l'àmbit geogràfic del Vallès, en aquest apartat també s'expo-

sen dos magnífics vasos d'ofrenes o *thymateria* cedits en dipòsit per Ignasi Cantarell i procedents del pou sacre del Bordisal (Camarles, Baix Ebre). Es tracta de dos vasos rituals en forma de bust femení que representen la deessa Demèter, divinitat grega de la fertilitat de la terra i dels cereals. De manufactura clarament ibèrica, aquests atuells presenten la deessa vestida amb una túnica recollida sobre el pit i amb els seus característics atributs de fruites i ocells en el pentinat. Evidencien l'assimilació de divinitats d'origen mediterrani, que es van fer un lloc entre les divinitats ibèriques autòctones, encara avui força desconegudes.

Igualment desconeguda per a nosaltres és la llengua que parlaven les tribus ibèriques, la qual va estar en ús durant més de cinc-cents anys i va desaparèixer amb l'arribada dels romans i la introducció del llatí. Actualment només en coneixem l'alfabet. Aquest fet es mostra a l'exposició a través d'un plat de ceràmica campaniana B (forma 2250 de Morel, Lamboglia 5) que, procedent del jaciment de can Malla, encara conserva dues inscripcions que van ser escrites en alfabet ibèric: **tui** i **bel**. Aquestes inscripcions podrien correspondre al nom abreujat de la persona a qui pertanyia el plat.

L'ÈPOCA ROMANA

Les terres del sud del Vallès gaudeixen d'una situació geogràfica estratègica pel que fa a les comunicacions. Aquest fet ha motivat que hagin estat poblades des d'antic i que siguin un dels indrets de Catalunya en els quals la romanització ha estat més antiga i més intensa. El mòdul d'època romana de l'exposició gira a l'entorn de dos jaciments arqueològics romans que es caracteritzen, precisament, per la seva antiguitat i que resulten claus per a l'explicació d'aquest procés: la fortificació militar de can Tacó i la vil·la de can Massot.

Ambdós jaciments es coneixen encara de forma força preliminar, si bé es tenen dades sobre la seva existència, que es remunten a la primera meitat del segle XX. En el cas de can Tacó, la tradició popular encara va més enllà, ja que es conserva una llegenda recollida a finals del segle XIX per Vicenç Plantada que situa als peus d'aquest turó l'esdeveniment d'una batalla (*Mons malus*) entre les comunitats ibèriques i l'exèrcit romà.

La descripció d'aquesta batalla llegendària, en la qual les tribus ibèriques devien haver obtingut una gran victòria contra Roma, serveix de punt de partida a les explicacions d'aquest procés de romanització

que tan profundament havia d'impactar en la societat ibèrica. Deixant de banda la possible base històrica d'aquesta conflagració, cal destacar que la naturalesa del jaciment de can Tacó, estratègicament situat al cim d'un turó que gaudeix d'un ampli domini visual sobre la plana vallesana, és precisament militar.

Quan es va inaugurar l'exposició, únicament es disposava dels resultats de les excavacions efectuades entre els anys 40 i 60 del segle XX i que ja defensaven la possible existència d'una estació militar romana en aquest indret. Posteriorment, l'any 2003, es va iniciar un programa d'excavacions que ha de permetre recuperar la pràctica totalitat del jaciment i avançar en el coneixement del procés de romanització al Vallès i a Catalunya. En finalitzar aquest programa, es preveu ampliar l'exposició amb un apartat monogràfic dedicat al jaciment.

Les referències a can Tacó donen pas a les explicacions de la vil·la romana de can Massot, una pròspera vil·la rural que devia estar situada al sector nordoriental de l'actual centre urbà de Montmeló. A l'exposició es mostren algunes fotografies de les dependències d'aquesta vil·la, descobertes en el decurs de diverses obres efectuades entre els anys 1959 i 1992. En destaca una estança que encara conservava el llindar corresponent a la porta d'accés, bellament decorat amb una excepcional peça de marbre blau amb vetes blanques.

L'ús d'aquest material sumptuós posa en evidència la importància d'aquesta vil·la que, tal com era característic a l'època, devia disposar d'unes estances destinades a habitatge dels propietaris (*pars urbana*) i unes altres on vivien els esclaus i es desenvolupaven les tasques pròpiament agrícoles (*pars rustica*). La vida reposada dels propietaris s'explicita amb una imatge procedent d'un mosaic conservat al Kunthistorisches Museum de Viena i on es veu una dama romana descansant elegantment en un triclini. La imatge es complementa amb una cita de M.V. Marcial que, ara fa prop de 2.000 anys, descrivia poèticament la vida regalada que es duia en aquest tipus d'establiments, en els quals el *dominus* podia caçar feliçment tota mena d'animals nascuts a les seves terres.

Les dependències rústiques s'expliquen a través d'una altra imatge extreta d'un mosaic procedent de Tabarka i conservat al Museu del Bard (Tunis) on es representa una vil·la envoltada d'oliveres i vinyes, amb les branques enasprades, i un petit camp de blat amb arbres i arbustos on pasturen les ovelles vigilades per una pastora que fila. Com a prova material, s'exhibeixen les restes d'una aixada romana recuperades en una rasa oberta l'any 1992 al jaciment.

També es mostren dues àmfores romanes que encara conserven, en un segell tamponat a la boca, el nom d'un pròsper comerciant (*Sextus Staius*) que es devia haver instal·lat en aquestes terres per dedicar-se a la producció i al comerç del vi. Ambdues àmfores són del tipus Laietana 1 i procedeixen del Secà de l'Advocada, un jaciment situat molt a prop de can Massot que, molt probablement, devia pertànyer a la *pars rustica* de la vil·la.

Les explicacions es complementen amb la reproducció d'una estratigrafia en la qual es pot observar el paviment d'una estança de la vil·la cobert per un nivell de cendres provocades per un incendi. Al damunt d'aquestes cendres es troben les restes de la teulada enfonsada, sepultades sota una espessa capa de terra formada de forma posterior a l'abandonament de la vil·la. Aquesta seqüència es correspon amb la realitat arqueològica i demostra que, tal com va succeir amb altres vil·les de l'entorn (can Martí a Cànoves i Samalús i can Rossell a Llinars del Vallès) la vil·la de can Massot fou destruïda a mitjan segle I aC de forma violenta, anys abans de la pau romana que s'havia d'instal·lar a tot l'imperi amb el regnat de l'emperador August.

Aquest mòdul clou amb la troballa d'una sepultura romana apareguda l'any 1959 al carrer de Colom, al sector nordoccidental del terme municipal de Montmeló. A la vitrina es mostra una gerreta de ceràmica comuna romana que es va trobar a l'interior de la tomba, al costat de l'esquelet. La funció d'aquesta gerra com a ofrena funerària s'explica a través d'una cita de l'escriptor grec Llucià, que fa referència al costum genuïnament romà de dipositar ofrenes i fer libacions a les tombes per alimentar l'ànima dels difunts.

Per posar un contrapunt a la imatge de la tomba, es va seleccionar la imatge d'un esquelet extreta d'un mosaic procedent de la ciutat romana de Pompeia i conservat al Museu Nacional de Nàpols. Al damunt d'aquesta imatge es pot llegir una cita del Satiricó de Petroni (banquet de Trimalció) en la qual l'amfitrió del banquet mostra un esquelet de plata als seus convidats per tal de fer-los reflexionar sobre la fragilitat de la vida i dels seus plaers.

L'ÈPOCA MEDIEVAL

El darrer mòdul de l'exposició està dedicat a l'època medieval, moment en el qual es va iniciar la formació del poble de Montmeló, que va créixer a l'entorn de l'església romànica de santa Maria. En aquell temps, una part important de les terres de Montmeló i la mateixa

església de santa Maria pertanyien al monestir de sant Pere de les Puel·les, que tenia importants propietats al Vallès. Com a prova d'aquest fet, a la primera vitrina d'aquest mòdul es mostra una fita de terme amb les claus i la tiara que formen l'escut de sant Pere. Aquesta fita procedeix del sector nordoriental del municipi (actual Circuit de Catalunya) i servia per delimitar les terres que pertanyien al monestir.

També es pot veure una reproducció de l'acta de consagració del monestir de sant Pere en la qual s'esmenta l'església de santa Maria de Montmeló com una de les propietats del cenobi. Entre aquestes possessions, també se citen els masos de *Villa Richildi i Spincellos*, que devien estar situats a prop de Montmeló. Aquest important pergami data de l'any 945 i, fins aquests moments, és el document més antic en el qual apareix el topònim de Montmeló aleshores vinculat a la seva església (*Sancta Maria Montis Molonis*).

El nucli principal d'aquest apartat de l'exposició està dedicat a les pintures murals romàniques que es conserven a l'absis de l'església de santa Maria. Van ser descobertes l'any 1946 per Lluís Monreal i Tejada. Datades entre els segles XII i XIII, constitueixen un dels escassos testimonis de pintura mural romànica al Vallès Oriental. L'estat de conservació no és òptim, ja que les escenes de la part superior i central de l'absis, corresponents al Crist en Majestat i als Quatre Evangelistes, es troben molt degradades.

En canvi, les escenes de la part inferior, corresponents a l'Anunciació i a l'Epifania, es conserven força millor. En l'escena de l'Epifania, els Reis Mags van vestits amb indumentària d'influència oriental (túniques i mantells curts i gorra frígia) i duen, en un petit recipient, els tres dons que ofereixen a l'Infant Jesús: l'or, símbol de la riquesa; l'encens, símbol de l'adoració i la mirra, emblema de la mort i símbol del sacrifici. Originalment, l'Infant apareixia assegut a la falda de la Mare de Déu.

En l'escena de l'Anunciació a la Verge Maria, aquesta va vestida amb un vel i un mantell i aixeca la mà esquerra en acceptació de les paraules de l'arcàngel sant Gabriel. L'Esperit Sant davalla sobre la Verge en forma de colom blanc. A més del conjunt pictòric de l'absis també s'han conservat, sobre l'arc triomfal, dos àngels turiferaris (portadors d'encens) vestits amb una túnica llarga i amb encensers a les mans.

Les imatges s'han reproduït amb sistema duratrans per tal de facilitar l'apreciació dels detalls i de la policromia de les pintures. També

s'ha inclòs un dibuix de la il·lustradora Paquita Borràs on es fa una interpretació de l'absis en el seu estat original, amb les escenes completes, per tal que el visitant pugui obtenir-ne una visió de conjunt.

El mòdul es complementa amb un plafó dedicat a la vida quotidiana de l'època basat en les troballes arqueològiques efectuades al jaciments de can Tabola i de l'església de santa Maria de Montmeló, els quals foren objecte d'excavació els anys 1958 i 1997 respectivament. S'hi poden veure diversos atuells de ceràmica de cuina datats entre els segles X i XI i algunes monedes entre les quals destaca un diner de València amb la imatge de Jaume I (1213-1276).

Notes

1. Els materials que formen la col·lecció van ser estudiats per diversos especialistes i publicats en els dos primers volums de la col·lecció Estudis del Museu de Montmeló (Bosch, J.; Anfruns, J.; Buxó, R.; Estrada, A.; Oms, J.I. i Pagès, E.; (2001), *La prehistòria de Montmeló (Vallès Oriental) a partir de la col·lecció Cantarell*, col·lecció Estudis del Museu Montmeló, Ajuntament de Montmeló.
Panosa, M.I. (2002), *La història antiga de Montmeló (Vallès Oriental) a partir de la col·lecció Cantarell*, col·lecció Estudis del Museu Montmeló, Ajuntament de Montmeló).